

ജൂലൈ 2020

മുസിരിസ് വാർത്ത

www.muzirisheritage.org

muzirisheritage

ചരിത്രമുറങ്ങുന്ന തിരുവഞ്ചിക്കുളം ക്ഷേത്രം

ചരിത്രമുറങ്ങുന്ന തിരുവഞ്ചിക്കുളം ക്ഷേത്രം

കേരളത്തിലെ ഏറ്റവും പ്രസിദ്ധമായ ശിവക്ഷേത്രമാണ് തിരുവഞ്ചിക്കുളം ശ്രീ മഹാദേവ ക്ഷേത്രം. തമിഴ് നാട്ടുകാർക്ക് ഇത് അഞ്ചെക്കമാണ്. ശൈവരുടെ 274 തിരുപ്പതികളിൽ കേരളത്തിലുള്ള ഒരേയൊരേണ്ണം, തെന്നിന്ത്യൻ തീർത്ഥാടന ശൃംഖലയുടെ ഭാഗം. പരശുരാമൻ പ്രതിഷ്ഠിച്ചതെന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്ന 108 ശിവലയങ്ങളിൽ ഒന്ന്. 33 ഉപ പ്രതിഷ്ഠകളാണ് ഇവിടെയുള്ളത്. കേരളത്തിൽ ഇത്രയധികം ഉപ പ്രതിഷ്ഠകളുള്ള മറ്റൊരു ക്ഷേത്രമില്ല.

തമിഴ് ഭക്തി പ്രസ്ഥാനത്തിൽ നിർണായക സ്ഥാനം അലങ്കരിക്കുന്നവരും കേരളവുമായി നേരിട്ടു ബന്ധമുണ്ടായിരുന്നവരുമാണ് സുന്ദരമൂർത്തി നായനാരും ചേരമാൻ പെരുമാൾ നായനാരും. ചേരമാൻ പെരുമാളിന്റെ അടുത്ത സുഹൃത്തായിരുന്നു സുന്ദരമൂർത്തി നായനാർ. 'തമ്പിരാൻ തോഴൻ' എന്ന വിശേഷണം പോലും അദ്ദേഹത്തിനു ലഭിച്ചത് അങ്ങനെയാണ്. എഡി ഒമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടാണ് ഇവരുടെ ജീവിത കാലഘട്ടം.

മന്ത്രിമാരും മറ്റും പ്രമുഖരും ചേർന്ന് ചേര സിംഹാസനത്തിലേക്ക് തെരഞ്ഞെടുക്കുന്ന സമയത്ത് ചേരമാൻ പെരുമാൾ ഇവിടെ ധ്യാനത്തിലിരിക്കുകയായിരുന്നു എന്ന് ശൈവരുടെ പെരിയ പുരാണത്തിൽ പറയുന്നുണ്ട്.

സുന്ദരമൂർത്തി നായനാരുടെയും ചേരമാൻ പെരുമാളിന്റെയും വിഗ്രഹങ്ങളും ഇവിടെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇരുവരും ഈ ക്ഷേത്രത്തിൽനിന്ന് സ്വർഗാരോഹണം ചെയ്തു എന്നാണ് വിശ്വാസം- പരമശിവൻ നേരിട്ട് അയച്ചു വെള്ളുക്കുതിരപ്പുറത്ത് ചേരമാൻ പെരുമാളും ആനപ്പുറത്ത് സുന്ദരമൂർത്തി നായനാരും. ഈ ദിവസം ക്ഷേത്രത്തിൽ ചോദി തിരുവിഴ എന്ന പേരിൽ ആഘോഷിക്കുന്നു. കർക്കടക മാസത്തിലെ ചോതി നാളിൽ നടത്തുന്ന ഈ ആഘോഷത്തിൽ നിരവധി തമിഴ് തീർത്ഥാടകർ വർഷംതോറും പങ്കെടുത്തുവരുന്നു. ചോതി സംക്രാന്തിക്ക് സുന്ദരമൂർത്തി നായനാരുടെയും ചേരമാൻ പെരുമാളിന്റെയും പഞ്ചലോഹ വിഗ്രഹങ്ങൾ പുറത്തെടുത്ത് ആനപ്പുറത്ത് എഴുന്നള്ളിക്കും. ചടങ്ങുകൾ പൂർത്തിയാകുന്ന സമയമത്രയും തേവാരപ്പതികങ്ങൾ ഉരുവിടുന്ന പതിവുണ്ട്.

പതിനൊന്നാം പന്ത്രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ട് മുതലിങ്ങോട്ട് പല തവണ പുനരുദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ് തിരുവഞ്ചിക്കുളം ക്ഷേത്രം. 1801 എഡിയിലെ പുനരുദ്ധാരണത്തെക്കുറിച്ച് നമസ്കാര മണ്ഡപത്തിന്റെ അടിത്തറയിൽ തന്നെ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. നാലമ്പലത്തിനു പുറത്ത് പടിഞ്ഞാറു ഭാഗത്ത് ഉപദേവതയെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്നിടത്തും ഇത്തരമൊരു ചരിത്രരേഖയുണ്ട്. ടിപ്പുവിന്റെ പടയോട്ടത്തെത്തുടർന്നായിരുന്നു ഈ പുനരുദ്ധാരണം എന്ന് ഇതിൽ പറയുന്നു. ഗ്രന്ഥങ്ങളെ പിന്തുടരാത്തവരാണ്

തിരുവഞ്ചിക്കുളം ക്ഷേത്രത്തിലെ വട്ടെഴുത്തിലുള്ള ശിലാലിഖിതങ്ങൾ

ക്ഷേത്രം തകർത്തതെന്നാണ് ഇതിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.) കോകില സന്ദേശം, ലക്ഷ്മീദാസന്റെ ശുകസന്ദേശം തുടങ്ങിയ പതിനാലാം നൂറ്റാണ്ടിലെ കൃതികളിലും തിരുവഞ്ചിക്കുളം ക്ഷേത്രത്തെക്കുറിച്ച് പരാമർശം കാണാം.

ചേരമാൻ പെരുമാക്കൻമാരുടെ കാലത്തിനു ശേഷം പെരുമ്പടപ്പ് സ്വരൂപത്തിന്റെയും കൊച്ചി രാജാവിന്റെയും കീഴിലായിരുന്ന ക്ഷേത്രം 1950 മുതൽ കൊച്ചിൻ ദേവസ്വം ബോർഡിനു കീഴിലാണ്.

ക്ഷേത്രത്തിലെ ദമ്പതിപൂജ പ്രസിദ്ധമാണ്. മംഗല്യസിദ്ധിക്കും സന്താനലബ്ധിക്കും പള്ളിയറ തൊഴുക ഫലവത്താണെന്നാണ് വിശ്വാസം. പൂജ കഴിഞ്ഞാൽ ശിവനേയും പാർവ്വതിദേവിയേയും പള്ളിയറ കോവിലിലേക്ക് എഴുന്നള്ളിക്കും. പള്ളിയറയിൽ തലയണയും കിടക്കയും മാത്രമേയുള്ളൂ. പള്ളിയറ ദർശനം മംഗല്യത്തിനും സന്താനലബ്ധിക്കും വഴിതെളിക്കുമെന്നാണ് വിശ്വാസം. എല്ലാ ദിവസവും ഈ പൂജയുണ്ടെങ്കിലും പൗർണ്ണമിദിവസവും തിങ്കളാഴ്ചകളിലും നടക്കുന്ന പൂജകളാണ് വിശേഷമായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്നത്. പൗർണ്ണമിയും തിങ്കളാഴ്ചയും ഒരുമിച്ചു വരുന്ന ദിവസം അതിവിശേഷമായും കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു.

കൊടുങ്ങല്ലൂരിൽ നിന്ന് രണ്ടു കിലോമീറ്റർ തെക്കു മാറിയാണ് തിരുവഞ്ചിക്കുളം. ചേരമാൻ പെരുമാളിന്റെ കൊട്ടാരമുണ്ടായിരുന്നതായി കരുതപ്പെടുന്ന ചേരമാൻ പറമ്പിനു വടക്കു ഭാഗത്തായാണ് ക്ഷേത്രം

സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്.

ചുവർ ചിത്രങ്ങൾ, ദാരു ശില്പങ്ങൾ, ശിലാ പ്രതിമകൾ എന്നിവയാൽ സമ്പന്നമാണ് തിരുവഞ്ചിക്കുളം ക്ഷേത്രം. എല്ലാക്കാലത്തും പൂക്കുന്ന ഒരു കണിക്കൊന്നയും ക്ഷേത്രത്തിലുണ്ട്. ഇതിനു ചുവട്ടിലിരുന്നാണ് പരശുരാമൻ തപസ് അനുഷ്ഠിച്ചതെന്നും അദ്ദേഹം പ്രതിഷ്ഠിച്ച ശിവനാണ് കൊന്നയുടെ ചുവട്ടിലുള്ളതെന്നുമാണ് വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നത്. കൊന്നയ്ക്കൽ ശിവൻ എന്നാണ് ഈ ഉപദേവതയ്ക്കു പേര്.

കുംഭമാസത്തിൽ ശിവരാത്രിയോടനുബന്ധിച്ചാണ് തിരുവഞ്ചിക്കുളം ശ്രീ മഹാദേവ ക്ഷേത്രത്തിലെ കൊടിയേറ്റസംഭവം. ഉത്സവത്തോടനുബന്ധിച്ച് സമുദ്രത്തിൽ ആറാട്ട് നടക്കുന്ന അപ്പർവും ക്ഷേത്രങ്ങളിലാണ് കൂടിയണിത്. ധനുമാസത്തിൽ തിരുവാതിരയും ഇവിടെ വിശേഷമാണ്.

കൊടുങ്ങല്ലൂർ ഭരണിക്ക് വരുന്ന ഭക്തരും തിരുവഞ്ചിക്കുളം ക്ഷേത്രത്തിൽ തൊഴാറൊത്തും. അശ്വതി കാവു തീണ്ടലിനു ദിവസങ്ങൾക്കു മുൻപേ എത്തുന്ന കോമരങ്ങളും മറ്റും കാവിൽ ഭരണിപ്പാട്ടു പാടി ആഘോഷപ്പൂർവ്വം നടന്ന് തിരുവഞ്ചിക്കുളത്ത് പോയി തൊഴുന്നതാണ് കിഴ്വഴക്കം.

ആചാരങ്ങൾക്കും വിശ്വാസങ്ങൾക്കും ഉപരി കേരളത്തിന്റെയും ദക്ഷിണേന്ത്യയുടെ തന്നെയും പുരാതന ചരിത്രപുമായി ഏറ്റവുമധികം ബന്ധപ്പെട്ടു കിടക്കുന്ന ഒരു ചരിത്ര സ്മാരകം തന്നെയാണ് ഈ ക്ഷേത്രം. ഈ പൈതൃകത്തിന്റെ സംരക്ഷണച്ചുമതലയും മുസിരിസ് പദ്ധതി പ്രകാരം ഏറ്റെടുത്തിട്ടുണ്ട്. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി, ക്ഷേത്രത്തിന്റെ മുൻഭാഗത്ത് കനോലി കനാലിന്റെ തീരത്തുള്ള കനാൽ ഓഫീസ് പുനർനിർമ്മാണം പുരോഗമിക്കുന്നു.

തിരുവഞ്ചിക്കുളം ക്ഷേത്രം കേന്ദ്ര പുരാവസ്തു സംരക്ഷിത സ്മാരകമായതിനാൽ ക്ഷേത്രസംബന്ധമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി നടപ്പാതയും ടോയ് ലറ്റ് ബ്ലോക്കും 2013-14ൽ നിർമ്മിച്ചു നൽകി.

ദേവ് വിപ്ലവം തന്നെ സാഹിത്യവും ജീവിതവും

മലയാള സാഹിത്യത്തെ സാധാരണക്കാരുടെ കഥ പറയാനും അവർക്ക് അവരുടെ സരളമായ ഭാഷയിൽ വായിച്ചു മനസ്സിലാക്കാനും കൂടി പരവപ്പെടുത്തുന്നതിൽ തകഴി ശിവശങ്കരപ്പിള്ളയ്ക്കും വൈക്കം മുഹമ്മദ് ബഷീറിനുമൊപ്പം നിസ്തുലമായ പങ്കു വഹിച്ചയാളാണ് പി. കേശവദേവ്.

ജീവിതത്തെ സമരമായി കരുതിയ ദേവ് സാമൂഹിക പ്രവർത്തനംഗത്തും സാഹിത്യത്തിലും വിപ്ലവകാരിയായിരുന്നു. എതിർപ്പിനെ മുദ്രാവാക്യമായിത്തന്നെ അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചിരുന്നു. സാമൂഹിക അന്വീതിയെയും യാഥാസ്ഥിതികത്വത്തെയും അദ്ദേഹം എതിർത്തു. കേരളത്തിലെ ആദ്യകാല കമ്മ്യൂണിസ്റ്റുകളിൽ ഒരാളായിരുന്നു ദേവ്. 1934 ൽ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടിയുടെ

ആദ്യ സമാജത്തിലൂടെയാണ്. ചിന്തകളുടെ തലം മാറിയപ്പോൾ ദേവ് യുക്തിവാദിയായി. മനുഷ്യന്റെ വിശപ്പകറ്റാത്ത ദൈവത്തിൽ ദേവിന് വിശ്വാസം നഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നു. യുക്തിവാദ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ നിന്നും, തൊഴിലാളി വർഗ്ഗ പ്രവർത്തകനായി. തന്റെ നോവലുകളും, ചെറുകഥകളും, നാടകങ്ങളുമൊക്കെ തിന്മകൾക്കെതിരെ പ്രതികരിക്കുവാനുള്ള തട്ടകങ്ങളാക്കി.

ആദ്യ സമാജത്തിൽ ചേർന്നപ്പോൾ ആദ്യ സമാജ ആചാര്യൻ പണ്ഡിറ്റ് ഋഷി റാം അദ്ദേഹത്തോട് പേരിന്റെ ജാതി സ്ഥാനം മാറ്റാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു. കേശവപിള്ള എന്ന കേശവദേവ് അതിനെ തയ്യാറുമായിരുന്നു. കേശവന്റെ കൂടെ ദാസ് എന്നോ ദേവ് എന്നോ ചേർക്കുവാനായിരുന്നു ഋഷിറാമിന്റെ നിർദ്ദേശം. കേശവപിള്ള സ്വീകരിച്ചത് ദാസിനെ പകരം ദേവ് ആയിരുന്നു. താനാരുടെയും ദാസനല്ല എന്ന്

സ്മരിക്കപ്പെടുന്നതു നോവലിസ്റ്റായാണ് അറിയപ്പെടുന്നത്.

എതിർപ്പ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹജപ്രവണതയായിരുന്നു. അതുതൊന്നുതന്നെയോ വാചകം ആത്മകഥയ്ക്ക് അദ്ദേഹം 'എതിർപ്പ്' എന്ന് പേരുനൽകിയതും.

കേന്ദ്ര സാഹിത്യ അക്കാദമി അവാർഡ് (1964) നേടിയ അയൽക്കാർക്കു പുറമെ ഓടയിൽ നിന്ന്, നാടി, ഭ്രാന്താലയം, ഉലക്ക, സ്വപ്നം, കണ്ണാടി, അധികാരം, ഒരു സുന്ദരിയുടെ ആത്മകഥ, റൗഡി തുടങ്ങിയ നോവലുകളും, ഞാനിപ്പകമ്മ്യൂണിസ്റ്റാകും, മുന്നോട്ട്, ഒരു മുറി തേങ്ങ തുടങ്ങിയ നാടകങ്ങളും ഏതാനും ചെറുകഥാ സമാഹാരങ്ങളും, എതിർപ്പ്, തിരിഞ്ഞുനോട്ടം എന്നീ ആത്മകഥാ പുസ്തകങ്ങളും ഒരു ഗദ്യകവിതാ സമാഹാരവും നോവലിനെക്കുറിച്ചുള്ള ഒരു സാഹിത്യ പ്രബന്ധവും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. 'ഓടയിൽ നിന്ന്' എന്ന നോവൽ ഏറെ ചർച്ച ചെയ്യപ്പെടുകയും, സിനിമയ്ക്ക് ഇതിവൃത്തമാകുകയും ചെയ്തു.

സാഹിത്യ പ്രവർത്തക സഹകരണസംഘം പ്രസിഡന്റ്, സാഹിത്യ പരിഷത്ത്, നിർവാഹക സമിതി അംഗം, കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി അധ്യക്ഷൻ തുടങ്ങിയ നിലകളിൽ സേവനമനുഷ്ഠിച്ച അദ്ദേഹത്തിന്. സോവിയറ്റ് ലാൻഡ് അവാർഡ് ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്.

വടക്കൻ പറവൂരിൽ ജനിച്ച അദ്ദേഹം താമസിച്ചിരുന്ന കെടാമംഗലത്തെ വീട് നാശോന്മുഖമായ അവസ്ഥയിലാണിപ്പോൾ. മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി ഇത് ഏറ്റെടുത്ത് പുനരുദ്ധരിച്ച് ദേവിന്റെ സ്റ്റാരകമാക്കി മാറ്റാനാണ് തീരുമാനം. അടുത്ത സാമ്പത്തിക വർഷം നവീകരണം ആരംഭിക്കാനാണ് തീരുമാനിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ന് മുസിരിസ് പ്രോജക്ട് ലിമിറ്റഡ് മാനേജിങ് ഡയറക്ടർ പി.എം. നൗഷാദ് അറിയിച്ചു.

കെടാമംഗലം നല്ലേടത്ത് വീട്ടിൽ 1904 ലാണ് ദേവിന്റെ ജനനം. ദേവിന്റെ മുപ്പത്തേഴാം ചരമ വാർഷികമായിരുന്നു ഇക്കഴിഞ്ഞ ജൂലൈ ഒന്ന്. 1983 വരെ പറവൂരിൽ തന്നെയായിരുന്നു ദേവിന്റെ സ്ഥിരതാമസം. അവസാനകാലത്താണ് തിരുവനന്തപുരത്തേക്കു മാറ്റുന്നത്.

ഭരണഘടന എഴുതിയുണ്ടാക്കിയതിൽ വരെ അദ്ദേഹത്തിനു സുപ്രധാന പങ്കുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ, കാലാന്തരത്തിൽ ആശയപരമായ എതിർപ്പ് അദ്ദേഹത്തിൽ ഉടലെടുത്തു. ക്രമേണ അദ്ദേഹം കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിൽ നിന്നും വിട്ടു നിന്നു. പുരോഗമന സാഹിത്യ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നേതാക്കളിൽ ഒരാളായിത്തീർന്ന കേശവദേവ് പിൽക്കാലത്ത് കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടിയുടെ സാഹിത്യ മേധാവിത്വത്തിന് എതിരായും ശബ്ദമുയർത്തിയിട്ടുണ്ട്.

പണ്ഡിറ്റ് ഖുശി റാമിന്റെ ചിന്തകളിൽ ആകൃഷ്ടനായ കേശവ ദേവിന്റെ സാമൂഹിക ജീവിതം ആരംഭിക്കുന്നത്

അദ്ദേഹം ആ അവസരത്തിൽ വെട്ടിത്തുറന്ന് പറയുകയും ചെയ്തു.

ദേവിന്റെ കൃതികളെല്ലാം സമകാലിക സാമൂഹ്യ യാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾ ചിത്രീകരിക്കുന്നവയും പരിവർത്തനത്തിന് പ്രേരണ നൽകുന്നവയുമായിരുന്നു. തീവ്രമായ ആദർശപരത, എഴുത്തുകാരന്റെ വിക്ഷണഗതിയുടെ പ്രത്യക്ഷവും തീക്ഷണവുമായ പ്രദർശനം, പലപ്പോഴും അതിഭാവുകത്വത്തിലേയ്ക്കോ വാചാലതയിലേയ്ക്കോ വഴുതി വീഴുന്ന വികാരസാന്ദ്രത, കാവ്യാത്മകവും മുർച്ചയേറിയതുമായ ഭാഷ എന്നിവ ദേവിന്റെ കൃതികളുടെ മുഖ്യ സവിശേഷതയാണ്. ചെറുകഥാകാരനായിട്ടാണ് രംഗത്തുവന്നതെങ്കിലും ഇന്ന്

ജൂതരുടെ പാരമ്പര്യ ശേഷിപ്പുകൾ

സോളമൻ രാജാവിന്റെ കപ്പലുകൾ സുഗന്ധവ്യഞ്ജനങ്ങൾ തേടി മുസിരിസിലെത്തിയത് ബി.സി. 971 - 931 കാലത്താണ്. അന്നുമുതൽ തുടങ്ങിയതാണ് കേരളത്തോട് ജൂതർക്കുള്ള ബന്ധം. പതിനാറാം നൂറ്റാണ്ടിൽ വ്യാപാരികളായി എത്തിയ ജൂതൻമാർ പറവൂർ മാർക്കറ്റിന് സമീപം ഒരു ജൂത കോളനി സ്ഥാപിക്കുകയും അവിടെ അവരുടെ കച്ചവടം നടത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നു. പറവൂരിലെ ജൂതത്തെരുവിൽ നിലകൊള്ളുന്ന സിനഗോഗ് എ.ഡി 1615 ൽ അവർ നിർമ്മിച്ചതാണ്. കേരളത്തിലെ ഏറ്റവും വലിയതും പഴയതുമായ ജൂതപ്പള്ളിയാണിത്.

പറവൂർ സിനഗോഗിൽ ഇപ്പോൾ ആരാധന നടത്തുന്നില്ല. 1996ൽ സിനഗോഗ് ഒരു സംരക്ഷിത സ്്മാരകമായി പ്രഖ്യാപിക്കപ്പെട്ടെങ്കിലും 2009 വരെ കേരള സ്റ്റേറ്റ് ആർക്കിയോളജി വകുപ്പ് ഏറ്റെടുക്കുന്നതുവരെ അവഗണിക്കപ്പെട്ട് കിടക്കുകയായിരുന്നു. 2010 മുതൽ മുസിരിസ് പദ്ധതിക്കു കീഴിലാണ് ഇതിന്റെ സംരക്ഷണം. 2014 മുതൽ കേരള ജൂത ചരിത്ര മ്യൂസിയമായി പൊതു സന്ദർശനങ്ങൾക്കും പഠനത്തിനും മറ്റുമായി ഇതു നവീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

പരമ്പരാഗത ജൂത സിനഗോഗ് വാസ്തുവിദ്യയും കേരള വാസ്തുവിദ്യാ ശൈലിയും ചേർന്നതാണ് പറവൂർ സിനഗോഗ് നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഒരു പഴയ സിനഗോഗിന്റെ അവശിഷ്ടങ്ങൾക്ക് മുകളിലാണ് ഇപ്പോഴത്തെ ജൂതപ്പള്ളി നിർമ്മിച്ചതെന്നാണ് ഇവിടെയുള്ള രേഖകളിൽ നിന്നു കിട്ടുന്ന സൂചന.

ജൂത വിശ്വാസികൾ വാഗ്ദത്ത ഭൂമിയായ ഇസ്രായേലിലേക്ക് മടങ്ങിയപ്പോൾ പറവൂരിലെ ജൂതന്മാരും ഇവിടം ഉപേക്ഷിച്ചു. 1988ലാണ് ഇവിടെ അവസാനമായി ആരാധന നടത്തുന്നത്. ഇതിന് ശേഷം ഇവിടുത്തെ വിശുദ്ധ ഗ്രന്ഥങ്ങളും മറ്റും ഇസ്രായേലിലേക്ക് കൊണ്ടുപോയി.

ജൂതത്തെരുവിൽ നിന്ന് പടിപ്പുര കടന്ന്

നടവഴിയിലൂടെ പള്ളിയുടെ ഉള്ളിലേക്ക് പ്രവേശിക്കാം. കേരളത്തിലെ ജൂതപ്പള്ളികളുടെ ഘടനയുടെ സവിശേഷതയാണ് സ്ത്രീകൾക്കുള്ള ഇരിപ്പിടം. സ്ത്രീകൾക്ക് പ്രവേശിക്കാൻ പുറത്തുനിന്ന് പ്രത്യേക ഗോവണിയുണ്ട്. ഇതിലെല്ലാം കേരളീയ ശില്പവിദ്യ പ്രകടമാണ്. തടിപ്പണിയാണ് പ്രധാനം. പള്ളി വാതിലിനോട് ചേർന്ന മുറിയെ 'അസൻ'യെന്നാണ് വിളിക്കുന്നത്. ഇവിടെ പാദരക്ഷകൾ ഊരിവച്ചിട്ടാണ് പള്ളിയിലേക്ക് പ്രവേശിക്കുന്നത്. പാദരക്ഷകൾ ഊരിവയ്ക്കുന്നത് കേരളീയ ആചാരം അവർ കടംകൊണ്ടതാകാം.

കേരളത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്ന ജൂത

കേരളത്തിൽ ഒരുകാലത്ത് മുവായിരത്തോളം ജൂതൻമാരുണ്ടായിരുന്നു എന്നാണ് ലഭ്യമായ കണക്കുകളിൽ കാണുന്നത്. 1901ലെ സെൻസസ് അനുസരിച്ച് എട്ടു പള്ളികളിലായി 1288 പേരുമുണ്ടായിരുന്നു. 1950കൾക്കു ശേഷമാണ് മിക്കവരും ഇസ്രായേലിലേക്കു കുടിയേറുന്നത്. കൂട്ടമായി ചെന്നു താമസിച്ചിരുന്നിടത്തൊക്കെ ഇവർ സിനഗോഗുകൾ നിർമ്മിച്ചിരുന്നു. ഇത്തരത്തിൽ കേരളത്തിലാകെ 12 പള്ളികളുണ്ടായിരുന്നുവെന്നാണ് പറയപ്പെടുന്നത്. ഇതിൽ ഏഴെണ്ണമാണ് ഇപ്പോഴുള്ളത്.

സമൂഹത്തിൽ അവരുടെ നിറത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കറുത്ത ജൂതന്മാരെന്നും, വെളുത്ത ജൂതന്മാരെന്നും രണ്ട് തരം ആളുകളുണ്ടായിരുന്നു. ഇതിൽ വെളുത്ത ജൂതൻമാരുടെ ആരാധനാലയമായിരുന്നു പറവൂരിലേത്. കറുത്ത ജൂതന്മാരുടെ ആരാധനാ കേന്ദ്രം അടുത്ത തന്നെയുള്ള ചേന്ദമംഗലത്തും അവിടെയുള്ള സിനഗോഗും ഇപ്പോൾ പൗരാണിക സ്്മാരകമായി സംരക്ഷിച്ചിരിക്കുകയാണ്.

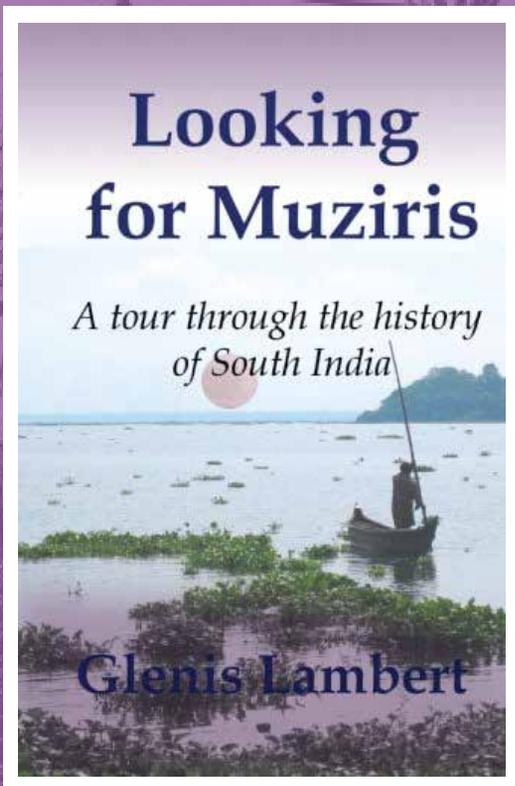
ചേന്ദമംഗലം, മാള, പറവൂർ, എറണാകുളം, മട്ടാഞ്ചേരി എന്നിവിടങ്ങളിലായി ഇവ അവശേഷിക്കുന്നു. മട്ടാഞ്ചേരിയിലെ പരദേശി പള്ളിയും എറണാകുളത്തെ കടവംഭാംഗം സിനഗോഗുകളും സ്വകാര്യവ്യക്തികളുടെ സംരക്ഷണത്തിലാണ്. ബാക്കിയുള്ളവ സർക്കാർ സംരക്ഷണത്തിലും. ചരിത്രസ്്മാരകങ്ങൾ കണ്ടുള്ള മുസിരിസ് യാത്രയിലെ പ്രധാന കേന്ദ്രങ്ങളാണു പറവൂർ, ചേന്ദമംഗലം സിനഗോഗുകൾ.

പുസ്തക പരിചയം

മുസിരിസിലേക്കുള്ള വഴി

ഗ്ലേനിസ് ആൻ ലാംബർട്ട്

- ഗ്ലേനിസ് ആൻ ലാംബർട്ട്
- 22 ജൂലൈ 2014
- ക്രിയേറ്റ്സ്റ്റേസ് ഇൻഡിപ്പൻഡന്റ് പബ്ലിഷേഴ്സ്

മുസിരിസിനെ തേടിയുള്ള യാത്രയാണ് ഗ്ലേനിസ് ആൻ ലാംബർട്ടിന് ലൂക്കിങ് ഫോർ മുസിരിസ് എന്ന പുസ്തകം (Looking for Muziris: A Tour Through the History of South India). ക്രിയേറ്റ്സ്റ്റേസ് ഇൻഡിപ്പൻഡന്റ് പബ്ലിഷേഴ്സാണ് പ്രസാധകർ.

മനുഷ്യർ സാധാരണ തിരക്കറേയ ഒരു കരിയറിനൊടുവിൽ റിട്ടയർമെന്റ് ജീവിതം ആസ്വദിക്കാറുള്ള പ്രായത്തിലാണ് ലാംബർട്ടും ജീവിത പങ്കാളി ജയിംസും കൂടി ദക്ഷിണേന്ത്യയിലേക്കുള്ള യാത്ര തുടങ്ങുന്നത്.

യഥാർഥത്തിൽ ജയിംസിന്റെ യാത്രയായിരുന്നു അത്. ഉച്ച വരെ കിടന്നുറങ്ങാനും വൈകിട്ട് മുറ്റത്തെ പുത്തകിടിയിൽ വെറുതേ പോയിരിക്കാനുമൊക്കെയുള്ള പ്രേരണകൾ കണ്ടില്ലെന്നു നാടിച്ച്, ദക്ഷിണേന്ത്യയിൽ ടാവൽ ഏജന്റായി പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള യാത്ര. വിരമിക്കലും വിശ്രമവുമെല്ലാം നിസ്സംശയം ഉപേക്ഷിച്ച്, നിരവധി ആശങ്കകളും ആകാംക്ഷകളും നിറഞ്ഞ മനസ്സുമായി ഒപ്പമുണ്ടായിരുന്നു ലാംബർട്ട്.

അഞ്ചു വർഷത്തെ ദ്രാന്തമായ ദക്ഷിണേന്ത്യൻ പര്യവേക്ഷണം പിന്നിടുമ്പോഴും ഇന്ത്യയെയോ അതിന്റെ ചരിത്രത്തെയോ അറിയുന്നതിന് അടുത്തു പോലും എത്തിയിരുന്നില്ലെന്ന് ലാംബർട്ട് സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്.

സാധാരണ ഒരു യാത്രാ വിവരണ ഗ്രന്ഥമോ ചരിത്ര വിവരണമോ അല്ല ഗ്ലേനിസ് തന്റെ പുസ്തകത്തിൽ നടത്തിയിരിക്കുന്നത്. രസകരമായ അനുഭവ വർണനകളും ഏറെയുണ്ട് അതിൽ. വൃത്തിയുള്ള ബാത്ത്റൂമുകൾക്കു വേണ്ടി നടത്തിയ അന്വേഷണങ്ങൾ മുതൽ ദക്ഷിണേന്ത്യയുടെ ചരിത്രം തേടിയുള്ള യാത്രകൾ വരെ അതിൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

ദക്ഷിണേന്ത്യയിൽ വരുന്ന വിദേശ ടൂറിസ്റ്റുകൾ സാധാരണ പോകാറുള്ള സ്ഥലങ്ങളിലൂടെ തന്നെയാണ് ലാംബർട്ടിന്റെയും യാത്ര കടന്നു പോകുന്നത്. തെക്കൻ പ്രദേശങ്ങളിലെ ശാന്തമായ കായൽപ്പരപ്പുകൾ മുതൽ പശ്ചിമഘട്ടത്തിലെ ഘോരവനങ്ങൾ വരെ പുസ്തകത്താളുകളിൽ അനുഭവങ്ങളായി നിരന്നു കിടക്കുന്നു.

പുറം കാഴ്ചകൾക്കുപരി ഓരോ നാടിന്റെയും ചരിത്രത്തിലേക്ക് ആഴത്തിലുള്ള അന്വേഷണങ്ങൾ നടത്തിയിട്ടുണ്ട് അവർ. നൂറ്റാണ്ടുകൾക്കു മുൻപ് കേരളത്തിൽ വന്ന കുച്ചവടക്കാരെക്കുറിച്ചും അധിനിവേശ ശക്തികളെക്കുറിച്ചുമുള്ള ചരിത്രരേഖകളിലൂടെയും കടന്നു പോകുന്നുണ്ട്. കടൽക്കൊള്ളക്കാരുടെയും മത സ്വാധീനങ്ങളുടെയും പാശ്ചാത്യ യുക്തിയെ തകിടം മറിക്കുന്ന പ്രാദേശിക വിശ്വാസങ്ങളുടെയും കഥകൾ പറയുന്നുണ്ട്. അമൂല്യ രത്നങ്ങളും വിലയേറിയ സുഗന്ധ ദ്രവ്യങ്ങളും കൈകാര്യം ചെയ്തു സാഹസികരായ പര്യവേക്ഷകരെക്കുറിച്ചു പറയുമ്പോൾ മുസിരിസിനെ തൊടാതെ കടന്നു പോകാൻ കഴിയില്ല ഒരു ചരിത്ര രേഖയ്ക്കും. കതിരുകൾ കേരളം കാണുന്നതിനു മുൻപുള്ള ആനകളുടെ ചരിത്രം വരെ അതിൽ വരച്ചിട്ടിരിക്കുന്നു.

ജീതിദവും സങ്കീർണവും ചിലപ്പോൾ പരസ്പരവിരുദ്ധമെന്നു തോന്നിക്കുന്നതുമായ ആശയങ്ങളാൽ സമ്പന്നമായ ഇന്ത്യ എന്ന സങ്കൽപ്പത്തെ ഒടുവിൽ മൗതികമായ ഒരു കേന്ദ്രത്തിലേക്ക് സന്നിവേശിപ്പിക്കുകയാണ് ഗ്ലേനിസ് ആൻ ലാംബർട്ട്, അതിന്റെ പേരാണ് മുസിരിസ്.

ഈ പുരാതന നഗരത്തെ തനിക്കിനിയും കണ്ടെത്താൻ കഴിഞ്ഞോ ഇല്ലയോ എന്നവർക്കു തീർത്തു പറയാനാവുന്നില്ല. ഒന്നു മാത്രമറിയാം, ഇന്നും അവർ അതിനായുള്ള അന്വേഷണം തുടരുകയാണ്.

കൊടുങ്ങല്ലൂർ ചേരമാൻ മസ്ജിദ്

കോട്ടയിൽ കോവിലകം ഹോളി ക്രോസ്സ് ചർച്ച്

കൊടുങ്ങല്ലൂർ ക്ഷേത്ര മ്യൂസിയം

ഗോതുരുത്ത് ചവിട്ടുനാടക മ്യൂസിയം

പുരോഗമിക്കുന്ന പദ്ധതികൾ

മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിക്കു കീഴിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന വിവിധ സംരക്ഷണ, നിർമ്മാണ, പുനരുദ്ധാരണ പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് പദ്ധതി പ്രദേശങ്ങളിൽ പുരോഗമിച്ചു വരുന്നത്. ഇക്കൂട്ടത്തിൽ ഏറ്റവും പുതിയതാണ് തൃപ്പേക്കുളം മഹാദേവ ക്ഷേത്രത്തിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം. സന്ദർശകർക്കുള്ള ഇരിപ്പിടങ്ങൾ, നടപ്പാതകൾ, ട്രെയ്ഡ് ബ്ലോക്കുകൾ, സൗരോർജ്ജ വിളക്കുകൾ, പടിവാതിലുകൾ, സൈക്കിൾ പാർക്കിംഗ് ഷെഡ്ഡുകൾ, മാലിന്യം നീക്കേപ്പിക്കാനുള്ള സംവിധാനങ്ങൾ എന്നിവയാണ് ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി തയ്യാറാക്കുന്നത്.

വിവിധ ആരാധനാലയങ്ങളിലെ അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനത്തിനായി മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിക്കു സംസ്ഥാന സർക്കാർ 3.29 കോടി രൂപ നേരത്തെ അനുവദിച്ചിരുന്നു. ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയാണ് ക്ഷേത്രത്തിൽ ആദ്യഘട്ടം വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തുന്നത്. കൊടുങ്ങല്ലൂർ ശ്രീകരുംബ ഭഗവതി ക്ഷേത്രം, തിരുവഞ്ചിക്കുളം മഹാദേവ ക്ഷേത്രം, കീഴ്ത്തളി ശിവക്ഷേത്രം, ചേരമാൻ ജമാ മസ്ജിദ്, അഴീക്കോട് മാർത്തോമ്മാ പള്ളി, കോട്ടക്കാവ് പള്ളി, ശ്രീനാരായണപുരം നെൽപ്പിണി ക്ഷേത്രം എന്നിവയാണ് പട്ടികയിൽ നേരത്തെ തന്നെ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ള മറ്റ് ആരാധനാലയങ്ങൾ.

ഇതിൽ ചേരമാൻ ജമാ മസ്ജിദിലെ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമായി ഭൂഗർഭ പ്രാർഥനാ ഹാളിന്റെ പണി പുരോഗമിക്കുന്നു. തിരുവഞ്ചിക്കുളത്ത് കനാൽ ഓഫീസ് സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് നടത്തി വന്നിരുന്നത്. ഇവിടെ ഓഗസ്റ്റ് ഒന്നിന് ജോലികൾ പുനരാരംഭിക്കും.

മുസിരിസ് പദ്ധതിക്കു കീഴിൽ തന്നെ ഹോളി ക്രോസ്സ് പള്ളിയുടെ അറ്റകുറ്റപ്പണികളും നടത്തിവരുന്നു. മേൽക്കൂര, മൂന്നിലെ എട്ടപ്പ്, തറ എന്നിവയുടെ ജോലികളാണ് പുരോഗമിക്കുന്നത്. സെന്റ് സെബാസ്റ്റ്യൻസ് പാഴ്സനേജിലെ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമായി പ്ലാസ്റ്ററിങ് ജോലികൾ, ജോയിന്റി ഫിക്സിങ് എന്നിവ പുരോഗമിക്കുന്നു. ഈ പൈതൃക ബ്ലോക്ക് ചവിട്ടു നാടകത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള മ്യൂസിയമാക്കി മാറ്റാനാണ് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്.

പി.എ. സെയ്ദ് മുഹമ്മദ് സാംസ്കാരിക കേന്ദ്രമാണ് നിർമ്മാണ ജോലികൾ പുരോഗമിക്കുന്ന മറ്റൊരു സ്റ്റാരകം. ഇവിടെ ഇപ്പോൾ ആദ്യത്തെ നിലയിലെ തറയുടെ സ്ലാബ് ഷട്ടറിങ്ങാണ് നടക്കുന്നത്.

മുസിരിസ് ബസ് സ്റ്റാൻഡ് റോഡിന്റെ സൗന്ദര്യവത്കരണം

കൊടുങ്ങല്ലൂരിലെ മുസിരിസ് ബസ് സ്റ്റാൻഡ് റോഡ് സൗന്ദര്യവത്കരണ പ്രവൃത്തികളുടെ രണ്ടാം ഘട്ടം മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിക്കു കീഴിൽ ആരംഭിച്ചു. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി തൈകൾ നടുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം ശ്രീ വി.ആർ. സുനിൽ കുമാർ എംഎൽഎ നിർവഹിച്ചു. മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിക്കു കീഴിൽ കെ.ആർ. ജൈത്രൻ, മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതി എംഡി പി.എം. നൗഷാദ്, കൗൺസിലർമാരായ രേഖ സൽപ്രകാശൻ, പാർവതി സുകുമാരൻ എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു.

പച്ചക്കറി വിളവെടുപ്പ്

മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിയുടെ പച്ചക്കറിത്തോട്ടത്തിൽ ഉന്നത നിലവാരത്തിലുള്ള പച്ചക്കറികൾ വിളവെടുത്തു. വെണ്ട, പാവൽ, വഴുതന, പടവലം, കമ്പളം, മത്തൻ, വിവിധയിനം പയർ എന്നിവയാണ് കൃഷി ചെയ്തിരുന്നത്.

വിളവെടുപ്പ് വി.ആർ. സുനിൽകുമാർ എംഎൽഎ ഉദ്ദേശ്യം ചെയ്തു. മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതി എംഡി പി.എം. നൗഷാദ് ചടങ്ങിൽ അധ്യക്ഷനായി. ഐഎസ്സിഎച്ച്കെ ഡയറക്ടർ ഡോ. കേശവൻ വെളുത്താട്ട്, ശ്രീബ സുനിൽകുമാർ എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു.

പുല്ലുള്ള ഓഫീസ് വളപ്പിലെ ഒരേക്കർ സ്ഥലത്താണ് ലോക്ക്ഡൗൺ സമയത്ത് സുഭിക്ഷ കേരളം പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി പച്ചക്കറി കൃഷി ചെയ്തത്.

അവലോകന യോഗം

മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിക്കു കീഴിൽ കൊടുങ്ങല്ലൂർ, കയ്പമംഗലം മേഖലകളിൽ നടത്തിവരുന്ന വിവിധ പ്രോജക്റ്റുകളുടെ പുരോഗതി വിലയിരുത്തുന്നതിന് അവലോകന യോഗം ചേർന്നു. പുല്ലൂർ മുസിരിസ് ഇൻറർനാഷണൽ റിസർച്ച് ആൻഡ് കൺവൻഷൻ സെന്ററിൽ നടന്ന യോഗത്തിൽ വി.ആർ. സുനിൽ കുമാർ എംഎൽഎ, ഇ.ടി. ടൈസൺ മാസ്റ്റർ എംഎൽഎ എന്നിവരും സന്നിഹിതരായിരുന്നു.

നൽപ്പിണി ക്ഷേത്ര സന്ദർശനം

കൊടുങ്ങല്ലൂർ നിന്ന് മൂന്നു കിലോമീറ്റർ അകലെ ശ്രീനാരായണപുരത്താണ് നൽപ്പിണി ക്ഷേത്രം. മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതി എംഡി പി.എം. നൗഷാദ്, കോഓർഡിനേറ്റർ എം.കെ. ജോസഫ്, മ്യൂസിയം മാനേജർ ഡോ. മിഥുൻ, ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ സ്റ്റഡീസ് ഇൻ ദ ഹെറിറ്റേജ് ഓഫ് കോസ്റ്റൽ കേരള ഡയറക്ടർ പ്രൊഫ. കേശവൻ വെളുത്താട്ട് എന്നിവർ ഇവിടെ സന്ദർശനം നടത്തി.

ക്ഷേത്രത്തിലെ ശിലാലിഖിതങ്ങളുടെ സംരക്ഷണം മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. എഡി പത്തോ പതിനൊന്നോ നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ എഴുതപ്പെട്ടതാണിതെന്നു കണ്ടെത്തിയിട്ടുണ്ട്. എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ട ക്ഷേത്രത്തിന് ചരിത്രപ്രസിദ്ധമായ തൂക്കണാമതിലകവുമായി ബന്ധമുണ്ട്. ഇതിലേക്ക് വെളിച്ചം വീശുന്ന വട്ടെഴുത്തുകളാണ് ഇവിടെത്തെ ശിലാലിഖിതങ്ങളിലുള്ളത്.

എസ്.എൻ. പുരം, ശ്രീകൃഷ്ണ ക്ഷേത്ര സന്ദർശനം

ശ്രീ ഇ.ടി. ടൈസൺ മാസ്റ്റർ എംഎൽഎ, മതിലകം ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ് ശ്രീ കെ.കെ. അബ്ദുദേവ്, മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതി എംഡി ശ്രീ പി.എം. നൗഷാദ്, ഐഎസ്എച്ച്സി കെ ഡയറക്ടർ പ്രൊഫ. കേശവൻ വെളുത്താട്ട്, ശ്രീ എം.കെ. ജോസഫ്, ശ്രീ രമേശ് ബാബു എന്നിവർ കയ്പമംഗലം എസ്.എൻ. പുരം ശ്രീകൃഷ്ണ ക്ഷേത്രം സന്ദർശിച്ചു. ക്ഷേത്രത്തെ മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്താൻ ക്ഷേത്രം ഭാരവാഹികൾ അഭ്യർഥിച്ചു. ശ്രീകൃഷ്ണ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ പുനരുദ്ധാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനങ്ങൾക്ക് മുസിരിസ് സംഘം എല്ലാ പിന്തുണയും വാഗ്ദാനം ചെയ്തു.

കോവിഡ്-19

മുസിരിസ് കൺവൻഷൻ സെന്ററിനെ തൃശൂർ ജില്ലാ കലക്ടർ ശ്രീ എസ്. ഷാനവാസ് ഐഎഎസ് കോവിഡ് ഫസ്റ്റ് ലൈൻ ടീമിന്റെ സെന്ററായി (സിഎഫ്എൽടിസി) പ്രഖ്യാപിച്ചു. നിരീക്ഷണത്തിലുള്ള, ലക്ഷണങ്ങളില്ലാത്തവരെയും നേരിയ ലക്ഷണങ്ങൾ മാത്രമുള്ളവരെയും ചികിത്സിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രാഥമിക ആരോഗ്യ കേന്ദ്രമായി മുസിരിസ് കൺവൻഷൻ സെന്റർ പ്രവർത്തിക്കും. 250 പേരെ കിടത്തി ചികിത്സിക്കാൻ ഇവിടെ സൗകര്യമുണ്ട്.

ചേരമാൻ ജമാ മസ്ജിദ് പുനരുദ്ധാരണം

ചേരമാൻ ജമാ മസ്ജിദ് പുനരുദ്ധാരണത്തിന്റെ അടുത്ത ഘട്ടം പുരോഗമിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ തുടരുന്ന നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതി എംഡി ശ്രീ പി.എം. നൗഷാദ് സമുദായ പ്രതിനിധികളും പ്രതീകാത്മകമായി പങ്കുചേർന്നു.

മാസ്റ്റുകൾ വിതരണം ചെയ്തു

മുസിരിസ് പൈതൃക പദ്ധതി ജീവനക്കാർക്ക് കോവിഡ് പ്രോട്ടക്ഷൻ മാസ്കുകൾ വിതരണം ചെയ്തു.